

SKOLEMATERIALE I FORBINDELSE MED BRØDRENE LØVEHJERTE

AV ASTRID LINDGREN

REGI: BJØRN RAVN CARLSEN

BARNE- OG UNGDOMSTEATRET 2020/21

ROGALAND TEATER

Innhold

Innledning	3
Standpunktøvelser	4
Standpunktøvelser for de eldre klassetrinnene.	4
Hva vet vi om forestillingen?	5
Praktisk øvelse før forestillingen	6
Under teaterforestillingen	8
Hva har vi sett?	9
Praktiske oppgaver som egner seg for de minste klassetrinnene.....	10
OPPGAVER I FORHOLD TIL FORM OG ESTETIKK	12
Scenografi	12
Kostymer	12
Regi	12
Koreografi.....	13
ESTETISK-PRAKTISK-OPPGAVE	13
Lag en scenografi	13
Design kostymer.....	13
Lag kostymetegninger.	14
Design teatersminken	14
Skuespilleren	15
Arkitektur	15
REFLEKSJONSOPPGAVER	16
Tyranni	17
Bok vs. teaterforestilling	17
Fordypning for de som er interessert	19
Hva skjedde med brødrene Løvehjerte?	20
Kilder	21

FØR TEATERBESØKET

Innledning

Hei, så bra at du som lærer tar med deg elevene på Barne- og ungdomsteatrets forestilling *Brødrene Løvehjerte*! Det er du som kjenner elevene og vet hvordan de fungerer og hvordan de best lærer, så undervisningsmaterialet er kun ment som inspirasjon til hvordan man kan gripe an forestillingen. Da målgruppen er bred har vi forsøkt å lage oppgaver som kan passe for hele grunnskolen. Noen oppgaver er med tanke på de aller minste, andre er kun ment for de eldste på ungdomsskoletrinnet, men med litt justering kan flere av oppgavene passe på tvers av alderstrinnene. Læreren vet best hva som passer sin klasse😊

Materialet kan benyttes som før- og etterarbeid av forestillingen. Noen oppgaver er praktiske andre er muntlige.

Dersom det er spørsmål angående skolematerialet kan du ta kontakt med teatermaker Nina Godtlibsen på nina@rogaland-teater.no

Foto: Stig Håvard Dirdal

Standpunktøvelser

Påstander med «ja» og «nei» som svar

Dette er en samtaleform der elevene ikke sitter passivt, men må svare ved å bevege seg fysisk.

La den ene siden av klasserommet være «JA» og den andre siden være «NEI», la elevene alltid starte med å stå i midten før en påstand, slik at de må ta et aktivt valg.

- Jeg har vært på Rogaland Teater før.
- Jeg liker en god historie.
- Jeg har et søsken.
- Jeg har hørt om Brødrene Løvehjerte før vi skulle på teater.
- Jeg har lest boken, «Brødrene Løvehjerte».
- Jeg har sett «Brødrene Løvehjerte» på film.
- Finnes det ondskap i dag?
- Jeg er modig.
- Jeg gleder meg til forestillingen

For hvert standpunkt, spør læreren hvorfor elevene har svart som de har. Hvorfor sier dere «ja» hvilket teaterstykke har du sett før? Eller «nei» ...

Standpunktøvelser for de eldre klassetrinnene.

Svar på en skala fra 1-10. et hjørne av klasserommet er 1 og så kan et annet være 10, og så er graderingen imellom. Her skal elevene alltid starte i midten før de tar plass på den definerte linjen fra 1-10. Lurt å la dette gå fort, slik at de ikke rekker å se hvor de andre i klassen stiller seg, på den måten må de ta selvstendige valg.

- Jeg synes teater er kjedelig.
- Jeg er modig.
- Jeg synes det er lett å avsløre mennesker som vil meg vondt.
- Jeg synes det er vanskelig å snakke om døden.
- Man må tørre, ellers er man ikke et riktig menneske, bare en liten lort.
- Søskenkjærlighet er den sterkeste kjærligheten, over kjærester og venner.

La de som står på de laveste, midterste, og de som står på de høyeste tallene snakke sammen om hvorfor de har stilt seg der de står. Få en samtale i gang. Hør i plenum om hva de har snakket om etter hver påstand.

Hva vet vi om forestillingen?

Det er ingen fasit på hvordan man skal gå fram i møtet med en forestilling, noen ganger er det gøy å ha satt seg godt inn i forestillingen innen man ser den. Kanskje har man lest boken, sett filmen dersom det finnes. Andre ganger kan det være fint å komme helt uten noen forkunnskap og bare ta imot forestillingen og se hvor den tar deg hen.

- 1) Forestillingen er en dramatisering av Astrid Lindgrens bok «Brødrene Løvehjerte» Har dere hørt om forfatteren før? Hvilke andre bøker kjenner dere til som hun har skrevet?
- 2) Hvilke assosiasjoner gir tittelen «Brødrene Løvehjerte»?
- 3) Er det noen i klassen som vet hva forestillingen handler om? På Rogaland Teaters hjemmeside kan du lese kort om forestillingen.
- 4) På hjemmesiden ligger det også noen pressebilder og en liten video, en smakebit fra forestillingen. Hvilke forventninger til forestillingen gir informasjonene du får av Rogaland Teater?

Foto: Stig Håvard Dirdal

Praktisk øvelse før forestillingen

Hvem møter vi i Brødrene Løvehjerte

Bilde: La en elev komme opp for hver rolle, om dere vil kan dere lage en «statue» av deres rolle. Gi dem replikkene som de sier før de blir stående stille i «frys».

Når alle rollene har stilt seg opp og sagt sin replikk, kan resten av klassen komponere “bildet” slik de tenker det kan passe. Hvem er onde? Hvem er gode? Klarer dere å sortere dem? Når rollene står slik klassen synes de skal, kan de ta replikkene på nytt.

Poenget med denne øvelsen er å bli kjent med karakterene, og kanskje gjenkjenne replikkene når de ser forestillingen.

KAVRING: Mamma er det sant at jeg skal dø?

MAMMA: Hvil deg nå vennen min. Du trenger å hvile om du skal bli frisk.

JONATAN: For det finnes ting man må gjøre, selv om det er farlig. For ellers er jeg ikke et menneske, men bare en liten lort.

REPORTER: En skrekkslagen folkemasse stod maktesløse mens 15-åringen tok sin bror på ryggen og hoppet ut av vinduet ...

LÆREREN: Kjære Jonatan, selv om det ikke kommer til å stå om deg i historiebøker, var du allikevel modig i det avgjørende øyeblikk, du var en helt så god som noen.

PRESTEN: Av jord har du kommet, til jord skal du også bli.

SYKEPLEIEREN: Ja, og den eldste tok den yngste på ryggen og hoppet ut av flammehavet.

LEGEN: Tenk å løpe inn i et brennende hus for å redde lillebroren sin

SOFIA: Jonatan Løvehjerte, Kirsebærdalens skjebne hviler nå på dine unge skuldre. Din tid er kommet.

JOSSI: Forræderen? Nei, si det. Hvem kan være så ussel.

HUBERT: Jeg er det beste bueskytteren i Kirsebærdalen og i Klungerdalen. Det er sant.

KADER: Tengil vil gi Løvehjerte til Katla.

VEDER: Og når vi først har lillegutt, skal vi nok tvinge Jonatan frem fra skjulestedet, uansett hvor godt gjemt han er.

DODIK: Holdt! Ingen kommer inn i Klungerdalen uten passord. Ikke engang dere.

PJUKE: Vår nådige fyrste er misfornøyd med dere. Jonatan Løvehjerte er ennå ikke funnet! Vår nådige fyrstes tålmodighet tar snart slutt. Og tar den slutt, kommer han til å straffe Klungerdalens folk hardt og skånselsløst!

MATTIAS: Det Tengil ikke forstår er at han aldri kan kue folk som kjemper for friheten og som holder sammen slik vi gjør.

ELFRIDA: Jeg vet ikke hvor lenge jeg klarer å vente

TENGIL: Endelig er dagen kommet. Slakt de! Ikke spar noen. Angrip!!

ORVAR: Orvar kan dø, men ikke friheten!

Foto: Stig Håvard Dirdal

Under teaterforestillingen

Det er ikke noe som er rett eller galt i møte med en forestilling, men noen ganger kan det være spennende å gi seg selv noen oppgaver underveis.

Legg merke til stemningen i rommet.

Legg merke til bruken av lyd og lys.

Legg merke til spillestilen (hvordan skuespillerne snakker og beveger seg).

Legg merke til stemningen blant publikum.

Foto: Stig Håvard Dirdal

ETTER FORESTILLINGEN

Hva har vi sett?

Hvordan man opplever en teaterforestilling kan variere fra dagsform til interesse for temaet den behandler. Kanskje kjenner vi historien eller musikken fra før, andre ganger er det helt nytt materiale. Noen ganger går man ut fra en forestilling og er ferdig med den, andre ganger surrer den rundt i hodet lengre. Det er ikke alltid man kan sette ord på hvorfor man mislikte eller likte den forestillingen man nettopp har sett.

De neste oppgavene er ment som en hjelp til å huske og analysere forestillingen. Ved å bryte opplevelsene ned i små biter kan man sette den sammen igjen – og kanskje få forestillingen til å vare litt lengre ...

Foto: Stig Håvard Dirdal

Oppgavene under kan løses skriftlig eller muntlig. Det kan være fint å la elevene sitte i par og la dem sammen svare på spørsmålene, for etter på å dele i plenum.

- 1) Lag et kort handlingsreferat av hva dere så. *Hvem traff vi, hvor var vi og hva skjedde?* Prøv å gi en nøytral beskrivelse, uten å tolke.
- 2) Hva likte dere med forestillingen, det beste, det morsomste, det merkeligste, det dårligste, det mest rørende, det gjenkjennelige? Alt er lov, men dere SKAL begrunne deres meninger!
- 3) Hvordan var opplevelsen å komme inn i salen, hvordan var stemningen?
- 4) Hvilke temaer tar forestillingen opp? Her kan man tolke.

Praktiske oppgaver som egner seg for de minste klassetrinnene

Lag en tegning fra forestillingen.

- lag en abstrakt tegning eller et maleri som uttrykker din opplevelse rundt forestillingen.
- eller tegne fra en konkret scene du husker.

Når tegningen er ferdig, kan dere snakke og dele inntrykk og opplevelser.

Astrid Lindgren har sagt at da hun skulle skrive om den godhjertede og modige Jonatan, var hun inspirert av sin gode far. Hun har også sagt at hun var inspirert av storebroren til gutten som spilte Emil i Emil-filmene. Da Emil-filmene skulle spilles inn var det mange journalister og andre voksne som «surret» rundt den lille gutten. Alt oppstyret kunne nok både bli skummelt og slitsomt for den lille skuespilleren, da tok storebroren hans ham opp på fanget for å beskytte ham og det glemte Astri Lindgren aldri, hun syntes det var så fint.

- 1) Har du kanskje en person du ser opp til? En du stoler på? Det trenger ikke være en i familien, men en person du kjenner og er trygg på.

Foto: Stig Håvard Dirdal

Astrid Lindgren har sagt at Nangijala og spesielt Kirsebærdalen, var inspirert av hennes eget barndomshjem og hage. Hun likte så godt å være i hagen.

- 1) Har du et ynglingsted? Et sted du elsker å være? Kanskje under et bord i stua, en stein ved sjøen, en hage, en hytte? Hvorfor har dette stedet blitt et godt sted for deg?
- 2) La elevene tegne sitt yndlingssted, lag en utstilling i klasserommet av de beste stedene elevene kjenner. Tittel: *Min Kirsebærdal*

Målet med denne oppgaven er å øve å tenke abstrakt og i overført betydning, og så blir det veldig koselig med så mange fine positive tegninger.

OPPGAVER I FORHOLD TIL FORM OG ESTETIKK

Sitt sammen to og to.

Scenografi er et scenisk element/virkemiddel som understøtter regien. Det er rommet skuespillerne befinner seg i lyset, video, rekvisitter og kostymer. Noen ganger illustrerer scenografien miljøet scenen utspiller seg i, ute, inne, stue, kjøkken også videre. Scenografien kan være realistisk med riktige møbler, vinduer og vegger. Andre ganger kommuniserer scenografien mer abstrakt eller symbolsk, og har sine egne kommentarer til tematikken i teksten.

- 1) Hvordan var Even Børsum sin scenografi i denne forestillingen?
Hva så dere? Former, materiale, motsetninger og likheter.
- 2) I denne forestillingen er det mye mørke i scenografien. Kirsebærdalen, Klungerdalen, Katlagrotten. Hvilke assosiasjoner gir scenografien deg?
- 3) Understøtter/løfter scenografien tematikken? På hvilken måte?

Kostymer er klærne eller plaggene skuespillerne har på seg i rollen på scenen. Scenografen og kostymedesigneren har et tett samarbeid, slik at uttrykket i scenografi og kostymer henger sammen. Akkurat som scenografien kan kostymene være realistiske eller mer abstrakt og symbolsk.

- 1) Hvordan var kostymene til Ingrid Nylander? Former, materiale, motsetninger og likheter. Fikk dere assosiasjoner til en tid, eller sted, eller annet dere har sett?
- 2) Understøtter kostymene hvilke mennesker vi møter? Om de er gode eller onde? Om ja, hvordan?

Regi er hvordan instruktøren har komponert forestillingen, helheten, energien, rytmen og tempoet. Regissøren er kunstnerisk ansvarlig for forestillingen. Regien bestemmer hvordan skuespillerne sier teksten, om de har en realistisk spillestil eller ikke, og om man spiller som om publikum ikke er til stede (fjerde vegg) eller om man tidvis snakker direkte til publikum. Ulik regi kan gi helt forskjellige forestillinger utfra samme manuskript eller samme tekst.

- Kan dere si noe om regien i «Brødrene Løvehjerte»?
- Snakket de direkte til publikum?
- Var skuespillerne realistiske?
- Var det sang?
- Hadde skuespillerne samme spillestil gjennom hele forestillingen? Var de på scenen hele tiden? Hvordan var rytmen?
- Hvordan forholdt skuespillerne og karakterene de spilte seg til scenografien i rommet?
- Hvordan var stemningen?

Koreografi er bevegelser i rommet, eller komposisjon og rekkefølge av bevegelsene i en dans.

- Var det dans i forestillingen? Hvordan opplevde dere den?
- Kan bevegelser si noe om menneskene?
- Var det forskjellige stemninger og stilarter?

Foto: Stig Håvard Dirdal

ESTETISK-PRAKTISK-OPPGAVE

Lag en scenografi

Velg et av stedene i *Brødrene Løvehjerte*. Hvordan ville du at det evt kunne se ut, dersom du var scenograf. Ta et valg om scenografien skal være symbolsk, eller realistisk og understøttende, tenk gjennom farge- og materialbruk.

Design kostymer

Hvordan skal kostymene se ut? Hva karakteriser personlighetene til de forskjellige rollene.

Lag kostymetegninger.

Du kan tegne dem, eller lage foto-eksempler fra klær du finner på nett eller magasiner.

- Kavring og Jonatan
- Tengils soldater
- Ulvene
- Menneskene i Kirsebærdalen
- Finn flerer.

Design teatersminken

Design en ulvemaske, hvordan få frem dyretrekkene?

Design et gammelt ansikt (Matias) Hvordan skal håret sitte?

Hvordan kan den grusomme Tengil se ut?

Foto: Stig Håvard Dirdal

Skuespilleren

I stykket er det en gammel mann som heter Matias, han spilles av en ung gutt. Hva tror du en ung skuespiller må tenke på for å spille gammel? Kanskje kan dere prøve selv?

Hvordan er bevegelsene? Er de raske eller langsomme

Hvordan er kroppen? Er den rak og rett eller kan den være mer sunket sammen?

Hvordan er stemmen?

Hvordan går han/hun?

Hvordan plukker den eldre noe opp fra bakken?

Arkitektur

- tegn eller bygg en modell av Rogaland Teater.
- Teatret har blitt bygget på i flere omganger, men hva er særtrekkene ved teatret sammenlignet med nasjonale og internasjonale stilretninger?
- Hva betyr et teater for en by? Hva skal det romme? Har du et forhold til Rogaland Teater som bygg?

REFLEKSJONSOPPGAVER

Astrid Lindgren har en gang sagt at hun ble inspirert til å skrive *Brødrene Løvehjerte* etter en tur på kirkegården. Hun så en barnegrav av to brødre og besluttet seg å skrive om to brødre som dør.

Da *Brødrene Løvehjerte* kom ut i 1973, var det ganske unikt at en barnebok tok opp temaet at et barn var sykt og skulle dø.

- 1) Hvorfor tror dere det har vært så vanskelig å skrive barnelitteratur om døden for barn? Kjenner dere til annen barnelitteratur, de senere årene, som handler om barn og døden?
- 2) Hva tenker dere om at det finnes litteratur om barn som dør? Kan fortellingen ha en annen funksjon utover å være en spennende historie?
- 3) MOT, er viktig i *Brødrene Løvehjerte*. Hva er mot? Når er det viktig med mot?

Foto: Stig Håvard Dirdal

Da *Brødrene Løvehjerte* ble utgitt i 1973 fikk den en overveldende reaksjon fra mange barn. Astrid Lindgren har sagt at hun fikk brev av barn fra hele verden som takket henne og sa de elsket boken. Aldri før hadde hun fått en så sterk reaksjon på sine bøker. Men hun hadde også kritikere. Flere voksne og deriblant en barnepsykolog kritiserte henne for å ha skrevet en bok med positiv dødsskildring og at det i verste fall kunne oppfordre barn og unge til å begå selvmord. Andre psykologer mente boken kunne være en trøst.

- 1) Hva tenker dere om det?
- 2) I dag er barn vandt til dataspill der man kan gå fra verden til verden og krysse portaler. Kan det gjøre at man opplever *Brødrene Løvehjerte* annerledes i dag?

Sitt gjerne sammen to og to, for så å høre i plenum.

Tyranni

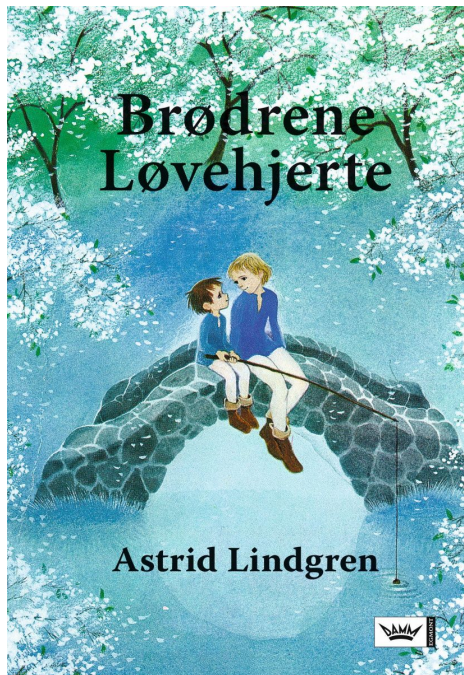
Tengil er en tyrann som har gjort at menneskene i Klungerdalen lever i et tyranni. I følge Store Norske leksikon er et «*tyranni, en styreform der én person, en tyrann, i prinsippet har all makt, og styrer på en vilkårlig måte, det vil si uten grunnlag i offentlig kjente lover, og med utstrakt bruk av ekstreme virkemidler som vold*».

- 1) Kjenner dere til statsledere i vår tid som oppfører seg, eller er, tyranner?
- 2) Kan man bruke uttrykket tyrann om andre i andre sammenhenger som skolegården, arbeidsplasser eller i hjemmet? Begrunn.

Bok vs. teaterforestilling

Forfatteren av en bok står alene i møte med sin leser. Det er gjennom ordene forfatteren skriver og bildene leseren får i sitt hode magien oppleves. For en dramatiker er det litt andre premisser som rår. Dramatikk er skrevet for å bli omsatt til en scenisk virkelighet – til teater av kjøtt og blod med skuespillere som handler. Dette vil i praksis si at dramatikerens ikke er alene om verket – den ferdige forestillingen. Instruktøren tolker teksten og viderefører sin lesning inn i et scenisk regikonsept. Regissøren samarbeider med musiker, scenograf, koreograf og skuespillere. Hver og en vil ta med seg noe av seg selv og sin lesning inn i forestillingen – det er teaterets natur.

- Drøft forskjellene mellom det å lese en bok og det å oppleve en forestilling. Hva anser dere som de største forskjeller og hvilke konsekvenser for det for dere som leser eller som publikum?

Teater vs. Film

Brødrene Løvehjerte har også blitt filmatisert i 1977.

- Hva er forskjellen på å være publikum på teater og film? Hvordan oppleves det kollektivt og individuelt? Forskjeller og likheter, ingenting er feil, bare husk å begrunn tankene.

Foto: Stig Håvard Dirdal

Fordypning for de som er interessert

Teksten som følger er hentet, uredigert, fra Astrid Lindgren Company, derfor står Kavring som Crusty og Jonatan som Jonathan.

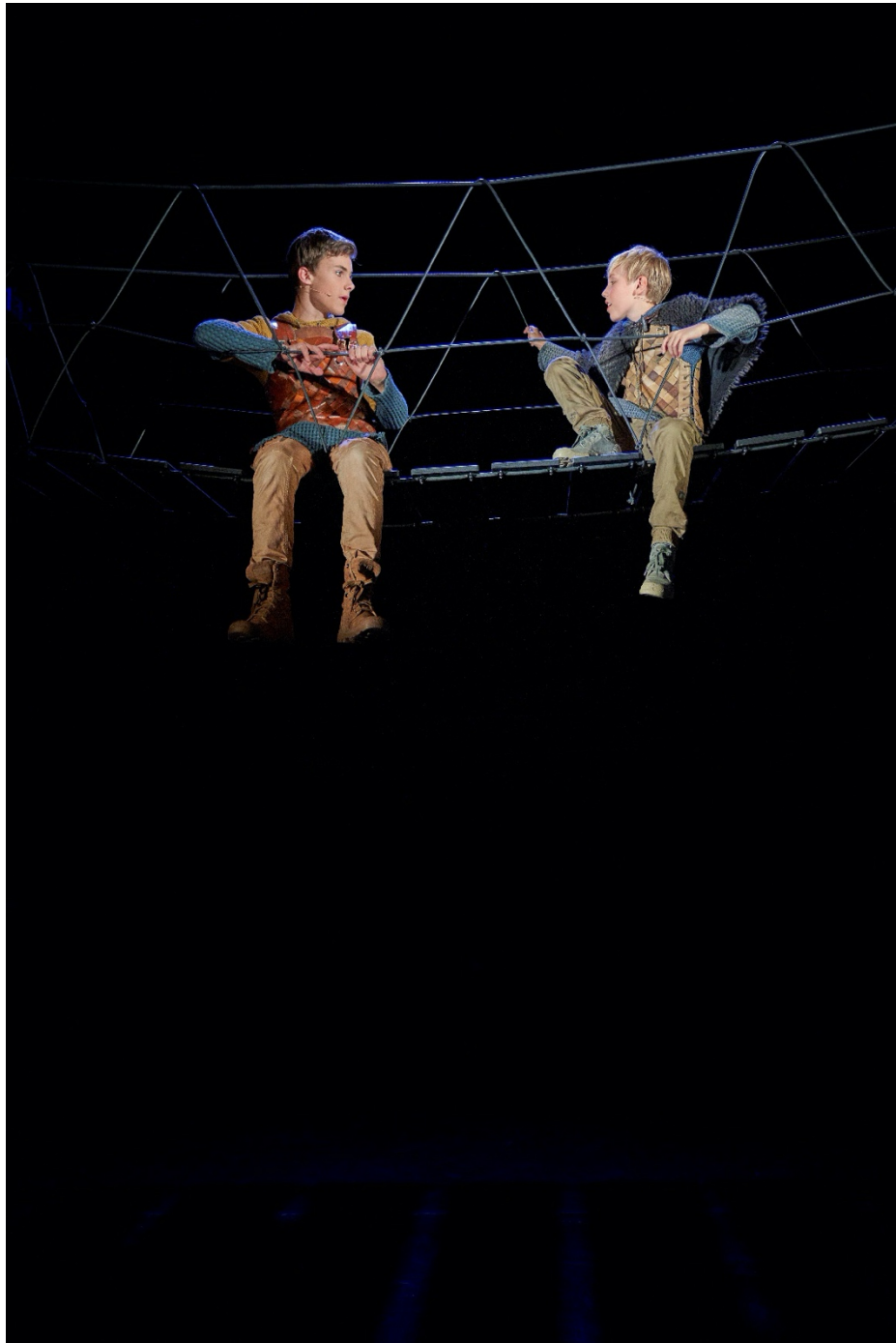

Foto: Stig Håvard Dirdal

Hva skjedde med brødrene Løvehjerte?

Astrid Lindgren mottok tusenvis av brev fra unge lesere som takket henne, fortalte henne hvordan de følte seg trøstet og lurte på hva som skjedde med Crusty og Jonathan i Nangilima. Og for første og siste gang skrev hun et brev til barna som lurte på hva som skjedde videre. Brevet ble publisert i avisen Expressen i 1974. Her er det:

Dette er et brev til alle barna som har sendt brev til meg om brødrene Løvehjerte. Jeg kan ikke svare på hvert enkelt brev, for da hadde jeg ikke tid til noe annet. Men jeg var veldig glad for å motta brevene dine og høre at du likte Lionheart-boka. Du vil at jeg skal skrive en annen bok og fortelle deg hva som skjedde i Nangilima. Jeg er redd det ikke kommer en bok om Crusty og Jonathan. Men jeg kan fortelle deg i dette brevet hva som skjedde på Apple Farm i Nangilima.

Mathias var så glad at han gråt da de kom ridende inn i hagen hans den kvelden. "Jeg trodde ikke du skulle komme så snart," sa han. "Ah, Crusty," fortsatte han. "Nå kan jeg være din bestefar igjen."

Det var en stor frukthage rundt Mathias Farm, og i det fjerne hjørnet var det et gigantisk gammelt epletre, der Crusty bygde seg et trehus, selvfølgelig med Jonathan's hjelp. Det var et godt klatretre, og lett å komme opp i. Selv Mathias klatret opp den en gang, men han kom seg snart ned igjen. Grim og Fyalar bodde i Mathias 'stall, da han selvfølgelig hadde en stall. Han hadde en hest som heter Sturkas - et rart navn, ikke sant? Sturkas var grå og veldig skånsom, men han kunne hoppe like godt som Grim og Fyalar kunne. Men Mathias brydde seg ikke så mye med å hoppe. Han trengte bare at han skulle ri ned til landsbyen og den slags ting.

Jonathan og Crusty red ut i skogen, akkurat som Jonathan hadde sagt at de ville, og de tente bål her og der og var borte i dager og netter og badet og dykket ned i innsjøene, men de dro alltid hjem til Mathias igjen. Det var ingen ulver i Nangilimas skoger, men det var ville

hunder. En kveld da Jonathan og Crusty hadde lagt seg ved leirbålet, kom en villhund polstret opp til dem. Først turte han ikke komme for nær, men til slutt la han seg ved siden av Crusty, og da Crusty klappet på ham, svingte han halen, fordi han var en villhund som ville komme til folk. Han ble Crustys hund og fikk navnet Mecke. Når Crusty og Jonathan var ute og kjørte, løp han alltid sammen, for han ville være sammen med Crusty hele tiden.

Nei, Tengil og Katla dro ikke til Nangilima. Tengil dro til et sted som heter Lokrume. Jeg tror ikke han var for dårlig en gang der, men aldri igjen klarte han å plage og undertrykke folk. Jossi dro også til Lokrume, og da han og Tengil møttes, sto de bare og stirret på hverandre; så snudde de seg raskt og gikk likegyldige retninger. Ingen vet hvor Katla og Karm gikk. Crusty spurte Jonathan og Jonathan sa: "Kanskje de dro til Sorokaste." Men han sa ikke noe om Sorokaste, så verken Crusty eller jeg vet hva slags sted det er.

Jonathan og Crustys mor dro først til Nangiyala, hvor Sofia passet henne på Tulip Farm. Til slutt dro både moren og Sofia til Nangilima, og de bodde der sammen i et fint lite hus ganske nær Apple Farm. Jonathan og Crusty gikk for å se dem hver dag - det var snarere som å ha to mødre, bare guttene bodde ikke hos dem.

Vel, nå vet du omtrent hva som skjedde. Takk for at du skrev til meg.

Hilsen

Astrid Lindgren.

(oversatt av Joan Tate)

Kilder

«Brødrene Løvehjerte» av Astrid Lindgren, oversatt av Jo Tenfjord, CAPPELEN DAMM AS, 2013

«Brødrene Løvehjerte» dramatisert av Alexander Mørk-Eidem, Nordiska

<https://www.astridlindgren.com/en>

[Artikkel av Agnes-Margrethe Bjorvand om Det norske teatrets oppsetning av *Brørne Løvehjerte* 2014](#)

https://issuu.com/sirenh.sater/docs/dnt_bakteppet

<https://snl.no/>